

Türkiye'de Medya Okuryazarlığı ve Çocuk

Prof. Dr. Nezhir Orhon

Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi

Şöyle bir düşünelim...

Küçük çocuğunuzun siz evde yokken, ya da siz başka bir yerde uyuyorken evinizin sonuna kadar açık camının dibinde kapıları kitlemeden açık kalmış uyumasına izin verir miydiniz?

Üzerine düşünmeye değer değil mi!

Belki biraz dramatikleştirdik ama Türkiye’de çocukların medya ve özellikle de yeni medya ile sosyal ağlar ile arasındaki ilişki de bir parça bu duruma benzer durumda.

‘Yeter ki’ ile dolu bir ilişki ortaya çıkmış durumda!

Yeter ki sussun!

Yeter ki ses çıkarmasın!

Yeter ki yemeğini yesin!

Yeter ki başımızı ağrıtmayın!

Yeter ki...

Görünen o ki, maalesef yetmeyecek!

Bu yeter ki ifadelerinin merkezde olduğu bir süreçte 2000’lerin başından itibaren medya okuryazarlığı ve çocuk ilişkisi adına Türkiye’de de çözümler aranmaya başladı.

Başta Milli Eğitim Bakanlığı ve RTÜK (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu) olmak üzere farklı girişimler çocuğun medya ilişkisini merkeze alan çalışmalara yöneldiler.

Örnek verilecek olunursa...

- 2003 yılında İletişim Şürası
- 2004 yılı MEB-RTÜK protokolü (ders programına dahil etme)
- 2007-2008 itibariyle 6-7-8. sınıflara seçmeli ders

Devam eden süreçte...

- RTÜK Medya Okuryazarlığı Çalıştayı
- RTÜK Akıllı İşaretler uygulaması
- MEB-RTÜK Medya Okuryazarlığı Ders Kitabının Hazırlanması
- MEB-EBA Öğretmen Destek İçerikleri
- TÜBİTAK-Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü-RTÜK-MEB Öğretmen Eğitimleri
- RTÜK Medya Okuryazarlığı Araştırmaları
- Medya Okuryazarlığı Konferansları
- RTÜK Medya Okuryazarlığı Portalı

Özellikle, RTÜK 2016 Medya Okuryazarlığı Araştırma Sonuçları Dikkat Çekici...

Medya Okuryazarlığı Dersi ve Daha Özelde Ders Kitabı Değerlendirildiğinde:

- Dersleri alan öğrencilerin yüzde 70'e yakını dersi yararlı ve çok yararlı buluyor.
- Benzer oranda öğrenciler bu dersleri anne ve babalarının alması gerektiğini düşünüyor.
- Dikkat çeken bir durum ise anne-baba eğitiminin düşük ve orta seviyede olduğu çocuklar medya okuryazarlığını hem kendileri, hem de aileleri için çok gerekli buluyor.
- Çocukların yarısı TV programları seçiminde daha bilinçlendiklerini belirtiyor.
- Her 3 çocuktan 2'si TV, gazete, radyo, İnternet'e artık daha eleştirel bir gözle baktığını, gözlem yeteneklerinin arttığını ifade ediyor.
- Sosyal medyaya özel olarak benzer şekilde her 3 çocuktan 2'si içeriklerin doğruluğunu sorguladığını ifade ediyor.
- Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin de çok dikkat çekici beklentilerinin ilk 3 maddesi: (davranışsal)
  - Ders etkinlik şeklinde olsun %18
  - Medya araçları geliştirmeli, uygulamalı olmalı %16
  - Ders saati artabilmeli %14

Önemli nokta:

Çocuklar medya okuryazarlığı becerilerini ailelerinin de kazanmasını ve mümkünse bu dersi almalarını bekliyor.

Bu şu vurguyu hatırlatıyor:

'Medya kullanımı aile bağlarını zayıflatıyor'- Birçok kaynakta geçen ifade
Yoksa zayıflayan aile bağları mı medya kullanımını arttırıyor?

Televizyon ile ailesiyle bir arada olan çocuk artık akıllı mecralar ile kendi başına.
TV'de izlenen içeriğin yerini YouTube'da tercih edilen içerik almış durumda.
Bunu ifade ediyorlar.

Türkiye'de RTÜK'ün araştırmaları ve ConsumerLab Raporlarına göre;

Türkiye'de beslenme ile medya kullanımı arasında benzerlik var.

Beslenmek için değil doymak için yeme alışkanlığı medya tüketimimize de yansıyor.

Beslenmenin yerini doymak almışken; eleştirel düşüncenin yerini dijital bağımlılık ve benzeri almış durumda.

Türkiye’de dünyaya benzer özellikler sergiliyor...

- Daha az meraklılar
- Genel durumları ile ilgili iyi hissedişlerinde azalma
- Daha kolay her şeyden rahatsız olma
- Arkadaş edinmede zorlanmalar
- Öfke kontrolünü sağlamada zorlanma
- Başladığı işleri tamamlayamama
- Kaygı bozukluğu
- Depresyon
- Uyuşmuşluk

Türkiye’ye ve benzer durumdaki ülkelere özel durum:

Klasik olarak erişim, inceleme, değerlendirme, üretme: Mecra odaklı

Çocuğun iyi koşulda olması ve daha ötesi medya okuryazarlığının aileyi de sarması.

Evde gördüğünü ve bir de yalnızlığının sonucunu üretiyor.

Medya Okuryazarlığının yanına AİLE OKURYAZARLIĞINI da eklemeli!

Teşekkürler
nezihorhon@gmail.com

